

Kitekint? - A másik Amerika

2009 augusztus 12. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Ma a világ leggazdagabb állama az Amerikai Egyesült Államok - közel 290 millió polgára 2004-ben 11 ezer milliárd dollár értékű terméket és szolgáltatást hoz létre. Az egyetlen szuperhatalom, vezet a kutatás-fejlesztés, a hírszerzés, a média és a szórakoztatóipar területén.

Szerz?nk szerint Amerika mégis nagy bajban van. 2010-t?l megy nyugdíjba az 1946 és 1964 között született nagy amerikai nemzedék 76 millió munkavállalója, ami hatalmas többletköltséget jelent az USA nyugdíj- és egészségügyi rendszerének. Az amerikai nyugdíjrendszer ma még többletet mutat - több a befizetés, mint a kifizetés -, de 2010 után alaposan megváltozik a helyzet. Valójában 25 ezer milliárd dollár - az éves gazdasági teljesítmény több mint kétszerese - hiányzik a kasszából, és az államnak évr?l évre nagyobb összeggel kell majd kiegészítenie a deficitest nyugdíjrendszert. Hogyan lehet megakadályozni az amerikai gazdaság összeomlását 2010 után?

Miller szerint a megoldás egyszer?, de a politikai elit ma (még) nem képes elfogadni a megoldást. A politikai elit szerint ugyanis nem ez Amerika legnagyobb problémája, hanem a nemzetközi terrorizmus és az erre adott katonai válasz. Miért?

A szer? szerint azért, mert az amerikai kongresszus 435 helyéb?l csupán néhány tucat a "bizonytalan", ezekért küzdenek a demokraták és a republikánusok, a szavazók többsége azonban "beállt" egyik vagy másik táborba, és nem az új, jelent?s kezdeményezésekre, hanem apró-csepr? ügyekre vev?. Az amerikai közéletben nem beszélnek az igazi bajokról, mert a politikusok és a pártok a lobbicsoportok foglyai, függenek a választásokhoz adott "speciális" adományoktól. Azt javasolja a könyv írója, hogy változtassák meg az amerikai választások finanszírozási módját abból a célból, hogy a politikusok ne a nagy cégekre, bankokra, szakszervezetekre és a többi pénzes intézményre figyeljenek, hanem az egyszer? amerikai polgárokra, akiknek a hangja ma nem hallatszik, és jellemz?en távol maradnak a választásoktól. Minden választópolgár kapna egy 50 dollár érték? utalványt, amit annak a pártnak, mozgalomnak vagy politikusnak ajánlhatna fel, akinek a programja megnyer? számára. A politikusok és pártok kapnának állami pénzt is kampányukhoz, de máshonnan nem szerezhetnének további forrásokat, ami távol tartaná a speciális gazdasági érdekekért lobbizókat a politika finanszírozásától. Maine államban egy másik megoldással próbálkoznak, a "tisztá" választásokkal. Ha egy politikus 4000 választótól fejenként 5 dollárt összegy?jt, akkor állami pénzt is kap a kampányához. Kijelentik, hogy tiszta, nem él droggal, azaz piszkos lobbipénzzel. Ha ellenfele a lobbizóktól kap adományt, és így több pénze lesz a kampányra, mint a tisztának, akkor az állam költségvetése kiegészíti a tisztán induló politikus forrásait. Más államokban is próbálkoznak az amerikai politika megtisztításával, és Miller javaslatához hasonlóan az a céljuk, hogy a politikus ne a nagy pénzeszsákoktól, hanem az egyszer? választópolgároktól függjön, így ?ket képviselje, ne az er?sek érdekeit. Szerz?nk szerint így fordulhatna az amerikai politika az ország igazi gondolj felé, ami megel?zhetné a 2010 utáni pénzügyi összeomlást.

Melyek Amerika igazi gondoljai?

Az egészségügyi rendszer, mert 42 millió amerikai polgárnak nincs egészségügyi biztosítása, ami Európában elképzelhetetlen lenne, de Amerikában megtörténhet.

Az oktatási rendszer, mert az 51 millió amerikai iskolás és diák harmada-negyede olyan iskolai körülmények között tanul, ami kizárja, hogy tehetsége érvényesüljön. Ezzel Amerika újratermeli a szegénységet, és nem segít abban, hogy a 2010 utáni gondolkat jól képzett nemzedékek segítsenek megoldani. Ma 3 millió tanár tanít az USA-ban, és kétharmaduk rövidesen nyugdíjba megy, de a tanári pálya vonzása a szegény városi körzetekben olyan alacsony, hogy további min?ségromlás várható az oktatás színvonalában.

Az alacsony minimálbér, mert az 5,15 dolláros legkisebb órabérrel szemben 8 dollárt kellene kapniuk a munkavállalóknak, hogy elérjék az évi 18 ezer dolláros nemzeti megélhetési minimumot. Ma 15 millió amerikai él a szegénységi küszöb alatt, és további milliók a közelében. Közöttük találjuk a taxisok, pincérek, ápolón?k, takarítók jelent?s részét, és számukra a minimálbér megemelése hatalmas fordulatot hozna.

Miller receptje igen egyszer?, kiszámolta, hogy e három probléma megoldása mennyibe kerülne, hozzácsapta az 50 dolláros politikai utalványokat is, így a summa 220 milliárd dollárt tett ki, és azt mondta, hogy minden amerikai dollárból fordítsanak 2 centet ezeknek a problémáknak a megoldására. Megjelölte, hogy adóemelés nélkül honnan lehetne lecsípni ezt a pénzt, nem érintve a szent és sérthetetlen katonai költségvetést. Bár javaslatát a legjobb amerikai közgazdászok közül sokan támogatják, s?t vezet? politikusok is melléálltak, mégis kevés a remény arra, hogy megvalósuljon. A választási finanszírozás megváltoztatása ugyanis az amerikai politikai rendszer lényegét érintené, ezért meglehet?sen nehéz, enélkül azonban a másik három problémát sem lehet megoldani.

Magyarország gondoljai sem kisebbek, csak halványabbnak látszanak, mert kisebbek vagyunk a világ térképén. Addig kell megoldanunk saját problémáinkat, amíg nem merevedik be a mi politikai rendszerünk is olyan állapotba, hogy már csak néhány választókörzetben kétséges a mindenkori választások kimenetele. A fiatal demokrácia is

lehet el?ny, ha a valódi gondokra keressük a megoldásokat.

(*Matthew Miller: The Two Percent Solution, PublicAffairs, New York, 2003*)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló